

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра державно-правових та гуманітарних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ПРАВА»**

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

галузь знань C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

спеціальність C4 Психологія

(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Психологія

(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна та заочна

Київ – 2025 рік

**Інформація про розробника(ів) та розгляд і схвалення
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК доктор філософії в галузі права старший викладач кафедри
державно-правових і гуманітарних наук

Володимир ЦЬОМПА

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри державно-правових і гуманітарних
наук Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри

Зореслава ЗАХОЖАЙ

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних
наук

Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри

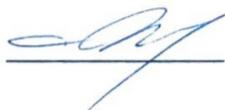
Олена ВЛАСЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-
наукового гуманітарного інституту

Протокол № 8 від 27.08.2025

Голова НМР

Сергій ГУБАРОВ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Основи права, ОК.1.2.
2. Статус навчальної дисципліни	Навчальна дисципліна обов'язкового компонента загальної підготовки
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2 рік, 3 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	3 кредити ЄКТС (90 год.), з них: Денна форма: 30 год. аудиторного навантаження (14 годин лекційних, 16 години семінарських) та 60 годин самостійної роботи. Заочна форма: 8 год. аудиторного навантаження (4 годин лекційних, 4 години семінарських) та 82 години самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
6. Інформація про консультації	За графіком проведення консультацій викладачами кафедри
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Цьомра Володимир Юрійович, Доктор філософії в галузі права, Старший викладач кафедри державних правових та гуманітарних наук
9. Контактна інформація викладача	volodymyr.tsomra@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	https://tnu.edu.ua/
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Важливим з погляду подальшої демократизації суспільного життя, ефективного розвитку економічної сфери, вдосконалення правових відносин у сфері господарювання є формування відповідного рівня правосвідомості та правової культури громадян, їх залучення до вищезазначених процесів. Провідне місце у вирішенні цих задач належить навчальним закладам, що забезпечують викладання відповідних дисциплін, серед яких особлива увага акцентується на основах права, як дисципліни, що покликана вирішити завдання з

	формування в Україні громадянського суспільства і відповідної державності соціального і правового характеру.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	<p>Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти відповідних теоретичних знань та навичок, є здатність орієнтуватись у чинному законодавстві, працювати з нормативно-правовими актами, правильно застосовувати правові норми до конкретних практичних ситуацій.</p> <p>Основними завданнями викладання навчальної дисципліни є засвоєння здобувачами вищої освіти початкового рівня знань щодо основних положень галузей права України, найбільш важливих аспектів правового регулювання суспільних відносин в Україні, а саме, основ теорії держави та права, права в системі соціальних норм, конституційного, цивільного, кримінального та інших галузей права.</p> <p>Цілями навчальної дисципліни є формування у студентів базових знань з основ права, оволодіння студентами системою основних понять правознавства, засвоєння найважливіших положень окремих правових галузей та вироблення навичок їх застосування на практиці.</p>
Пререквізити	Історія та культура України
Постреквізити	Менеджмент, Юридична психологія, Психологічне консультування, Організаційна психологія.
Формат проведення дисципліни	Очний, дистанційний, змішаний

2. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь яких інших проявів недоброчесності. ЗК 12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні .

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

3. Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога .

4. Структура та зміст навчальної дисципліни

ДЕННА/ЗОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	денна форма/ заочна форма			
	Всього	у тому числі		
л		п / л а б .	сем.	с. р.
РОЗДІЛ 1. Держава та право; державно-правовий лад в Україні				

Тема1 . Основи теорії держави	14	2/0,5		2/0,5	10 /1 3
Тема 2. Основи теорії права	14	2/0,5		2/0,5	10 /1 3
Тема 3. Право як універсальний регулятор суспільних відносин	14	2/0,5		2/0,5	10 /1 3
РОЗДІЛ 2. Загальна характеристика окремих галузей права					
Тема 1.Основи трудового права	14	2/0,5		2/0,5	10 /1 3
Тема 2. Основи цивільного та сімейного права	14	2/1		2/1	10 /1 2
Тема3. Правове регулювання професійних відносин	20	4\1		6\1	10 /1 8
Залік					
Усього годин	90	14		16	60

Зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Держава та право; державно-правовий лад в Україні

Тема 1. Основи теорії держави

1. Передумови виникнення держави
2. Теорії виникнення держави
3. Поняття та ознаки держави
4. Функції держави: поняття і класифікація
5. Апарат держави як система державних органів.
6. Поняття і елементи форми держави
7. Загальна характеристика громадянського суспільства та правової держави
8. Основні етапи розвитку української державності

Тема 2. Основи теорії права

1. Передумови виникнення права
2. Право та його основні ознаки
3. Види соціальних норм
4. Норми права: поняття та структура
5. Функції права
6. Джерела права та їх класифікація
7. Система права та її елементи

8. Загальна характеристика галузей українського права

Тема 3. Право як універсальний регулятор суспільних відносин

1. Поняття, ознаки правовідносин. Структура правовідносин
2. Правова поведінка
3. Правосвідомість та правова культура
4. Законність і правопорядок
5. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, мета і завдання
6. Правовий статус особи

РОЗДІЛ 2. Загальна характеристика окремих галузей права

Тема 4. Основи трудового права

1. Поняття, предмет трудового права України. Місце трудового права в системі права України
2. Основні принципи трудового права України
3. Трудові правовідносини. Кодекс законів про працю України
4. Конституція України як основне джерело трудового права
5. Колективний договір та порядок його укладення
6. Поняття трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору
7. Сторони та зміст трудового договору. Прийняття на роботу та звільнення з роботи
8. Трудова дисципліна. Види дисциплінарних стягнень

Тема 5. Основи цивільного та сімейного права

1. Поняття цивільного права. Предмет, система та джерела цивільного права
2. Громадяни як суб`єкти цивільного права
3. Поняття і особливості та структура цивільних правовідносин.
4. Право власності: поняття, зміст, форми. Способи набуття і припинення та захист права власності
5. Поняття і елементи зобов`язання. Підстави виникнення, виконання та припинення зобов`язань
6. Спадкове право
7. Загальна характеристика сімейного права
8. Поняття, умови та порядок укладення шлюбу
9. Права та обов`язки подружжя
10. Розірвання шлюбу.

Тема 6. Правове регулювання професійних відносин

1. Правове регулювання сфери надання послуг.
2. Правові відносини психолог-клієнт
3. Загальне розуміння договору з надання послуг.
4. Професійне регулювання.
5. Юридична відповідальність при наданні послуг.

6. Інформація про індивідуальні завдання та самостійну роботу

До індивідуальної роботи відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання:

- підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження;
- підготовка презентацій;
- аналіз законодавства, рішень судів, практичних, проблемних ситуацій;
- анотація опрацьованої додаткової літератури;
- розв'язування тестових завдань;
- пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем.

Характеристика змісту і вимог до виконання та оцінювання індивідуальних завдань надається викладачем додатково з урахуванням системи оцінювання.

Самостійна робота над навчальною дисципліною може включати:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем і питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовку до виступу на семінарських заняттях;
- систематизацію вивченого матеріалу перед заліком;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм тощо;

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів передбачає засоби самоконтролю (питання та завдання для самоконтролю).

7. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

Технічні засоби: пристрої збереження та обробки інформації (ПК, ноутбук, планшет, тощо).

Програмне забезпечення: Microsoft Windows (Word, Excel, PowerPoint).

Інформаційно-комунікаційні технології на платформі Google for Education.

8. Політика дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в

освітньому процесі).

Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка двічі на тиждень поштової скриньки та відвідування курсу навчальної дисципліни у Google Classroom. Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Основи права», розміщеним на платформі Google for Education. Усі письмові запитання до викладача стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

Політика щодо перекладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання відбувається із дозволу викладача за наявності поважних причин.

Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з підсумковим оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у порядку, встановленому положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю з заліку ТНУ ім. В.І. Вернадського.

Додаткові бали

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають пропусків)

отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

9. Система оцінювання та вимоги

Принципи оцінювання результатів навчання:

- об'єктивність;
- систематичність і системність;
- плановість;
- відкритість, прозорість;
- доступність і зрозумілість.

Розподіл балів, що присвоюється студентам

Теми (максимальна кість балів)										Поточна успішність	Інди віду альн і завд ання	Сума
T1 10	T2 10	T3 10	T4 10	T5 10	T6 20					70	30	100

Шкала оцінювання результатів навчання для навчальної дисципліни, формою семестрового (підсумкового) контролю якої є залік.

Оцінювання результатів навчання, отриманих здобувачем під час вивчення навчальної дисципліни, формою семестрового контролю якої є залік, здійснюється на основі виконання всіх видів навчальної діяльності (робіт), поточної успішності.

Максимальна кількість - 100 балів (табл. 1).

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою семестрового контролю якої є екзамен

з/п	Види навчальної діяльності (робіт)	Сума балів
Обов'язкові види навчальної діяльності (робіт)		
1.	Аудиторна робота (заняття у дистанційному режимі)	
	- усне опитування	20
	- реферат	10
	- презентація	10
	- поточний контроль	30
2.	Індивідуальні завдання	30
	Разом балів	100

Критерії оцінювання результатів поточного контролю

На початку вивчення відповідної дисципліни здобувачам повідомляють про наявність силабусу, зміст, форми проведення поточного контролю та критерії

їх оцінювання.

При поточному контролі оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати усного і письмового опитування на семінарських заняттях, поточного контролю у формі тестів тощо.

При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають: рівень теоретичних знань з тем, включених до розділів; самостійне опрацювання тем; написання рефератів; опрацювання індивідуальних завдань тощо.

Здобувач, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання.

Критерії оцінювання відповіді:

На 5 бали оцінюється відповідь, в якій студент продемонстрував коректне володіння термінологією, ґрунтовні систематичні знання курсу, вміння логічної послідовно викладати теоретичний матеріал

На 3-4 бали оцінюється відповідь, в якій студент виявив повні знання основних теоретичних положень відповідно до програми курсу.

На 1-2 бали оцінюється відповідь, в якій студент виявив часткові знання відповідно до програми курсу, але може дати пояснення по додатковим запитанням

Критерії оцінювання реферату, презентації

На 5 бали коли студент продемонстрував ґрунтовні систематичні знання курсу, вміння логічної послідовно викладати теоретичний матеріал та вміння співвідносити його з практичними завданнями

На 3-4 бали коли студент виявив не повні знання основних теоретичних положень відповідно до програми курсу.

На 1-2 бали висвітлені часткові знання відповідно до програми курсу.

Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Значення оцінки
		для екзамену	для заліку	
A	90 - 100 балів	«відмінно»/ «excellent»	«зараховано»/«passed»	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками

B	80 - 89 балів	«добре»/ «good»		Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 - 79 балів			Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 - 74 балів	«задовільно»/ «satisfactorily»		Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 - 68 балів			Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з можливістю повторного складання)	«не за- раховано» / «failed»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з обов'язковим повторним курсом)		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429.
2. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. із змінами Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. ст.131.
4. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 13. ст.65.
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135.
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. ст. 356.

Додаткові:

1. Бобровник С. Загальна теорія права. Нормативний курс. К.: Юрінком Інтер. 2020. 596 с.
2. Герц А. А., Кравчук С. Й. Правознавство : підручник К. : Кондор. 2018. 280 с.

3. Гончаренко С. В., Лемак В. В. Основи правознавства : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 318 с.
4. Дзера О. В. Правознавство. Підручник. 12-те вид. К.: Юрінком Інтер. 2019. 632 с.
5. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 472 с.
6. Карнаух Б. Яка шкода є «прямим» наслідком війни: практика Компенсаційної комісії ООН. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2024. № 132(1). С. 23–36.
7. Коваленко Т. М. Психологія та право: взаємодія та застосування : монографія. Київ : Академія, 2019. 288 с.
8. Козолис А. Р. Поняття та правова природа реабілітаційних послуг: цивільно-правовий аспект. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 3. С. 171–174.
9. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер. 2020. 584 с.
10. Міхальов В. О. Права людини в Україні. Навчально-методичний посібник. К.: Гельветика. 2020. 122 с.
11. Молдован В. В., Чулінда Л. І. Правознавство. К. : Центр навчальної літератури. 2019. 184 с.
12. Основи права України : підручник / за ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 456 с.
13. Правознавство : навч. посіб. / І. В. Голосніченко, В. В. Завальнюк. Київ : Логос, 2021. 356 с.
14. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
15. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права. К. : Центр навчальної літератури. 2020. 184 с.
16. Тетерчук І. Конституційне право України : К. : Центр навчальної літератури. 2021. 160 с.
17. Трудове право України: підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків: Вид-во 2022. – 376 с.
18. Юридична психологія : підручник / за ред. Ю. М. Батюшина. Харків : Право, 2018. 512 с.
19. Methodology and science foundation of modern jurisprudence: collective monograph / Bortnyak V., Bortnyak K., Khutoryni B., etc. – International Science Group. — Boston: Primedia eLaunch, 2020. 264 p. Available at : DOI 10.46299/isg.2020.MONO.LEGAL.I.
20. The Role of Civil Society Institutions in Ensuring Social Control over Political Processes. Bortnyak K. V. REVISTA DE LA UNIVERSIDAD DEL ZULIA. Соціальні науки (закласифікацією Web of Science: Social Sciences, Interdisciplinary). ISSN: 0041-8811 / 2665-0428. Vol. 12 Núm. 34 (2021). Pp. 341-360.
21. The balance interests of state and civil society as a determinant of the democratic political development of Central and Eastern Europe countries. Bortnyak K. V. CUESTIONES POLITICAS. UNIVERSIDAD ZULIA, BOLIVARIAN REPUBLIC OF VENEZUELA. (Social Sciences) Індексуюється в Web of Science в категорії:

Emerging Sources Citation Index (ESCI), що входить в Web of Science Core Collection. ISSN: 0798-1406 / 2542-3185. Vol. 39 Núm.70 (2021). Pp. 407-425.

22. Administrative reforms in Eastern Europe: a comparative legal analysis. Bortnyak K. V. CUESTIONES POLITICAS. UNIVERSIDAD ZULIA, BOLIVARIAN REPUBLIC OF VENEZUELA. Political Science. Web of Science в категорії: Emerging Sources Citation Index (ESCI), що входить в Web of Science Core Collection. Vol. 39 Núm. 69 (2021) (липень). Pp.814-831.

Інформаційні ресурси

1. Національне агентство з питань запобігання корупції <https://nazk.gov.ua/uk/>
2. Національне антикорупційне бюро України <https://nabu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал «Судова влада України» <http://www.court.gov.ua>
4. Офіційний сайт Верховного Суду <http://www.scourt.gov.ua>
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. <http://www.rada.gov.ua>
6. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України <http://www.gp.gov.ua>
7. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
8. Офіційний сайт Президента України <http://www.president.gov.ua>
9. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України: <https://www.kmu.gov.ua>
10. Офіційний вебсайт Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua>
11. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://reyestr.court.gov.ua>
12. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua>